

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Scienter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

maximè illud, quod hæc est lex odiosa, atque adeo restringenda.

15. Confirmo primò: quia quando Pontifex scripturas vult sub prohibitione librorum includere facit speciatim nominando scripturas: ergo dum hæc solum libros nominat, illas non includit. Antecedens patet ex Leone X. qui in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 10. & apud Bonacinam *dist. 4. de cens. in part. quest. 2. part. 18. numero 1.* Nullus (ait) librum aliquem, seu aliquam quancunque scripturam imprimere presumat, nisi prius per Vicarium, &c. approbetur, & ex Tridentino sessione 4. sub fin. Nulli liceat (inquit) imprimere qd. suis libros de rebus Sacris, &c. Qui autem scriptos eos communicant, nisi approbati fuerint, eisdem penis subiacent.

16. Confirmo secundò, ex Bonacina *ib. d. num. 12. & Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 17. quest. 4.* quærent an manuscripta evulgari possint sine timore excommunicationis late à Tridentino in dicto loco: Qui autem scriptos eos libros, &c. respondentque cum distinctione, negando posse ea scripta, quæ sunt opera completa, & perfecta, quæ typis maneri solent, concedendo verò posse ea, quæ solent fieri ad privatum usum, & commodum, quis est enim qui suas conciones, suas disputationes Theologicas etiam digestas in magna volumina in Scholis, & extra illas discipulis, aliisque, nulla præmissa approbatione sine scrupulo non communicat? & ratio data responsionis est, inquit Bonac. loco citato, quia eum Tridentinum loquatur de libris, qui sunt manuscripti in dictis verbis: Qui autem scriptos eos libros communicant, &c. nomen libri strictè accipiendum est, non largè, cum versetur in materia pœnali, & odiosa, in qua stricta verborum interpretatio facienda, est *cap. peno, de penitentia, distinctione prima.* Hæc ille; Si igitur in ea lege Concilii Tridentini, ubi hæc mentio libri, & scripturæ, nomine libri, seu scripturæ non intelligitur merum, & quodcunque manuscriptum, multò magis in casu nostro, ubi nulla sit mentio scripturæ, sed solum libri.

Sine Auctoritate nostra, & Edictis Apostolica.

17. Occasione hujus clausulæ possumus, Primò quærrere: quisnam habeat potestatem concedendi licentiam libros vetitos legendi? Secundò; quisnam actu habeat eosdem libros legendi licentiam? Quoad primum. Dico primò nullum posse concedere licentiam libros Hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, legendi, nisi Summum Pontificem, vel cui ipse potestatem concesserit. Hinc fit, ut nec Episcopi, nec Inquisitores ex Merolla *tom. 1. d. 1. cap. 2. coroll. 7. diff. 12. n. 418.* nec Cardinales possint, ex Sanch. *l. c. n. 44.* Suarez *disp. de fide, 20. sect. 2. n. 28.* Azor. *1. lib. 8. c. 6. qu. 12.* immò nec iidem Cardinales etiam, Sede vacante, nisi in casu summe necessitatis, (quam certè rarissimè occurrere posse video) observatæque forma, quæ præcipitur in Clementina, *Ne Romani, De electis.*

18. Verum Pontifex alicuine hanc potestatem concessit? Nemini docet Castro Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 2. part. 19. §. 3. num. 5.* ne ipsis quidem Episcopis, vel Inquisitoribus. Immo Inquisitores licet habeant potestatem concedendi licentiam legendi alios libros vetitos, non tamen legendi libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes. Extant tamen quædam privilegia concessa Religiosis, de quibus sua quisque consulat.

19. Petes, Episcopi possuntne concedere licentiam legendi libros vetitos (præter Hæreticos) sicuti, iidem exceptis, posse, modò diximus Inquisitores?

Tacet, seu fugit id decernere Castro Pal. *ibid.* Sanchez, alique communiter solum loquuntur de libris hæreticis, ad quos legendos non posse eos dare licentiam docent; Puto tamen in Regnis, ubi viget Hispanica Inquisitio non posse, posse ubi illa non adest. Ratio prioris

dicti est ducenda ex privilegiis concessis Inquisitioni Hispanicæ primitivè quoad alios quoscunque, apud Penam in *Bulla.* Ratio potestatis est, quia Episcopus est primus Inquisitor in sua Diœcesi; ergo cum non constet ab ipsis hanc potestatem fuisse adeptam, non sunt de sua potestate decedendi.

20. Favet Regula secunda expurgatorii: Hæreticorum libri, inquit, qui de Religione ex professo tractant omnino damnantur. Qui verò de Religione non tractant, à Theologis Catholicis jussu Episcoporum & Inquisitorum examinandi, & approbandi, non videtur iidem deprecandus jussu concedendi licentiam legendi. Immo, cum hæc regula sit in expurgatorio Hispanico, vide an etiam faveat Episcopis, etiam pro Regnis Hispaniæ,

Quoad secundam: Dico secundò, neminem habere licentiam legendi libros Hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes. Solum invenitur ejusmodi licentia concessa Inquisitoribus, ejusque commissariis à Paulo V. & Pio IV. apud Pen. *l. c.* & in Regnis Hispaniæ solum Inquisitoribus, non verò eorum commissariis ex *Bulla Pauli V. postea initio expurgatorii Castro l. c.*

Quid habeant Religiosi, ex suis privilegiis quisque cognoscat. Si verò sit sermo de aliis libris vetitis, generaliter eam habent Inquisitores, & ij, qui ex modò dictis, possint dictam licentiam aliis concedere: si enim aliis concedere possunt, certè poterunt & sibi. Denique ii omnes, qui post Constitutionem Urbani VIII. *Constitutio Apostolatus Officium, 2. Octobr. 1631.* auferentis omnes præcedentes licentias legendi libros prohibitos, novam legitimè licentiam obtinuerunt. An autem ibidem Urbanus restrinxerit Episcopis extra Hispaniam, immò, & Inquisitoribus omnibus potestatem dandi licentiam legendi libros vetitos non hæreticos, quæ eos, perinde ac Inquisitores, fuit, modò dixi *num. 19.* viri docti confiderent. Verba Urbani VIII. *loc. cit. num. 3. fine,* hæc sunt: *Neque de cetero similes licentia; nisi à Congregatione Sancti Officii, dum singulis hebdomadis coram nobis habetur, vel ab aliis per nos etiam in eadem Congregatione specialiter deputandis, concedantur.* Considerent autem Docti, num hæc Urbani clausula (*ne concedantur*) auferat potestatem; non enim dicit: *Ne possint concedere*, sed: *Ne concedantur.*

Scienter.

21. Excusabit ergo ignorantia. Sed ecce nodus; quæcunque, an aliqua solum ignorantia excusabit?

Præmittendum est primò, aliam esse ignorantiam juris, aliam facti. Facti est, ut si quis in casu nostro sciret quidem librum Hæretici esse jure prohibitum; sed nesciret librum hunc esse Hæretici. Juris est; ut si quis, esse sciat hunc librum esse hæreticum, nesciat à jure ejus lectionem prohiberi: Ita Sanchez *lib. 1. Dec. cap. 16.* Castro Pal. *tom. 1. tr. 2. d. 1. p. 25.* Merolla *tom. 1. d. 1. c. 2. d. 2.* alique passim.

22. Præmittendum secundò, Ignorantiam aliam esse invincibilem, aliam vincibilem: ita *idem.* Invincibilis, quæ etiam appellatur inculpabilis, iusta, probabilis antecedens, est, quoties cogitatio nulla, nec scrupulus de aliqua obligatione menti hominis occurrat, quæ cognitione possit homo excitari ad inquirendam obligationis notitiam: vel si menti occurrat, fecit, juxta qualitatem rei, moralem diligentiam ad habendam notitiam, & non habuit, ut si quis in casu nostro, cæterum idiota, ne dubitavit quidem, hunc esse librum Hæretici, vel si dubitavit, interrogavit Parochum, responsumque accepit, non esse: Sanè hic idiota dicitur laborare ignorantia invincibili; quia illam evincere non potuit.

Vincibilis, quæ etiam dicitur culpabilis, improbabilis, injusta, consequens, est quoties ejusmodi moralis diligentia non est facta ab eo, cui jam occurrit dubitatio de obligatione: est autem quadruplex, Affectata, crassa, notabilis

notabilis, levis; nam supinam, aliqui ad crassam, ad affectatam reducunt.

Affectata est, cum quidam opera ignorare vult, & affectat; nam propterea hoc ignorat, quia dicitur directè voluntaria, ut si quis consulto non vult scire, an hic sit liber hereticus, quod liberis illum legat.

Crassa est, quando quis propter metum negligentiam, pigre est in ea ignorantia depellenda, sic dicta, quia pigri sunt homines, & pingues, delinquentes esse vultum solent: hoc ego reduco ignorantiam supinam, quia, more hominis supinè in lecto iacentis, non curat surgere ad illam depellendam.

Notabilis, seu notabiliter culpabilis est, quando quis adhibet quidem aliquam diligentiam; sed non tantam, quantum moraliter sufficit, ut si quis inquirat, an hic liber sit hereticus, sed non à sufficienter perito.

Tenuis est, quando quis adhibet mediocre, & quidem sufficientem diligentiam ad habendam obligationis notitiam; sed non tantam, quantum in summo rigore notitiam; ut si quis petat, an liber sit hereticus à magistro, potius auctore doctore, vel ab Inquisitore, &c. hic solum supponitur levis culpa, in prædictis casibus culpa lata, vel gravis.

23. Quanta autem, seu qui gradus diligentia adhibendus sit in ejusmodi nostris obligationibus indagandis, non potest certa regula definiri; illa enim faciendū est, quæ more humano, juxta qualitatem negotiorum, prudenti judicio fieri solet; nam certè major requiritur in his, quæ sunt juris naturalis, quàm quæ sunt juris positivi: major, ubi agitur de damno tertii, quàm ubi hoc non adest; major, quando agitur de Vita, quàm quando de Bonis, &c. Lege Sanch. lib. 1. in Dec. cap. 17. num. 19.

24. Denique si quis legem sive vincibiliter, sive invincibiliter ignorans eo esset animo, ut etiam si sciret legem non servaret, diceretur habere ignorantiam comitantem; id quod sæpe invidisse sit satis. His positis, & omnino revivis iis, quæ supra, lib. 1. cap. 2. §. 10. diximus de voluntario ex ignorantia.

25. Dico primò, Ignorantia invincibilis, sive juris, sive facti, non solum antecedens, sed etiam comitans excusat legentem liberos hereticorum tum à peccato, tum ab excommunicatione. Ita Suar. Farin. apud Castro Pal. tom. 1. tract. 4. disp. 2. p. 10. §. 2. n. 1. Merolla tom. 1. d. 1. §. 2. d. 16. coroll. 7. n. 3. 12. Ratio est, quia universaliter quando nulla alia lege actio aliqua est prohibita, nisi ab illa, quæ penam imposuit, ignorans invincibiliter legem illam si eam transgreditur, nec peccat, nec poenam contrahit. Non peccat, quia involuntarie agit, cum legem invincibiliter non agnoscat. Non contrahit poenam, quia, qui non peccat, non est lege puniendus ex reg. 23. de reg. juris in 6.

26. Dices, quando ignorantia est comitans, transgressor habet illum malum animum, seu affectum legentis, etiam si sciret prohibitionem, ergo peccat. Respondetur; Si ille malus animus est solum in habitu, non est peccatum, donec exeat in actum, ut ex se constat: quod si sit in actu, erit quidem peccatum, at actus ipse externus legendi; cum nullo modo procedat de facto, à tali affectu, ut supponimus, sed ab ignorantia, à tali peccaminoso affectu infici nequaquam potest. Ita Merolla ibid. d. 2. n. 3. in simili.

27. Dico secundò, qui legit prædictos liberos ex vincibili ignorantia sive juris, sive facti, ex ignorantia, inquam, sive notabili, sive crassa, seu supina, sive etiam affectata, quavis peccet, non incurrit poenam excommunicationis. Ratio est, quia est probabilis opinio quando lex imponit poenam excommunicationis, imò & suspensionis, interdicti, & irregularitatis poenalis iis, qui scienter aliquid committunt, (ut est in casu nostro, & est etiam, quando lex fertur contra audientes, præsumentes, consilio violantes, &c. quæ verba, cum requirant contemptum æquivalent verbo, Si scierit. De quibus lib. 1. cap. 2. §. 10. à num. 9. satis diximus.) Probabilis

est (inquam) ex ibidem dictis opinio, quæ excusat transgressores ab incurfu poenæ, si ex quacunque ignorantia legem non servant, quia adhuc contumaces non sunt, cum verè non scienter legant: ita Sanch. lib. 9. de marr. d. 32. à n. 35. Bonacin. de cens. in comm. d. 1. q. 2. p. 1. num. 10. Castro Pal. tom. 1. tr. 2. d. 18. alique. Excipio quando ignorantia affectata esset conjuncta cum ingenti temeritate, ut ibidem dixi n. 14.

An sit peccatum diversa speciei legere hos libros ex ignorantia graviter culpabili, & legere scienter, & quo modo id Confessorio aperiendum satis colligi potest ex dictis in puse. de expell. confess. lib. 2. c. 1. §. 16.

28. Dico tertio, idem dicendum esse de legentibus alios libros, si videntur sub illa clausula (presumant, vel scienter.) Ratio est eadem jam dicta.

29. Illud præ eo quod facit ad peccatum, nota hic & in præcedente Conclusionem, ignorantiam, quæ est solum notabiliter culpabilis, quando agitur de diligentia faciendâ sciendi præcepta naturalia, non esse notabiliter culpabilem, si agatur de diligentia faciendâ sciendi præcepta positiva: ita Sanch. in Dec. lib. 1. c. 17. n. 20. ut expendit Merolla. l. c. dub. 10. n. 167. quod non advertit Castro Pal. tom. 1. tr. 1. d. 1. p. 16. num. 3. Ratio radicalis est, quia magis nos obligatur ad exhibendam diligentiam circa jura naturalia, quàm circa positiva, ut modò num. 23. innuimus. Nam hinc colligimus in positivis præceptis atque aded in hoc de libris vetitis solum negligentiam crassam, supinam, & affectatam, peccatum mortale asserere, non verò etiam notabilem; quia in his positivis legibus ea, quæ non est crassa, vel ad crassam proximè non accedit, verè non censetur esse notabilis, sed levis, cum in his sufficiat aliquam diligentiam, licet non exactissimam adhibuisse ad mortale peccatum evitandum. Lege etiam Valent. disp. 7. de lege humana q. 3. p. 6. fin. & in hoc sensu, seu per hanc explicationem potest admitti eorum doctrina, qui docent in præceptis positivis ignorantiam notabilem non asserere mortale; quoniam rem decernere huc remissimus supra, lib. 1. cap. 2. §. 10. n. 7.

30. Dico quarto, legentes prædictos cum ignorantia, levi, excusati à peccato gravi, & à poenâ excommunicationis, patet, quia negligentia levis non potest parere peccatum grave, & peccatum non grave non potest inducere poenam gravem, qualis est excommunicationis.

Legentes.

31. Non legit unde contra hanc prohibitionem nota facit, qui sensum libri non percipit: ut esset, qui in aliena lingua, quæ ignoret, librum compositum materialiter legeret: Ita Castro Pal. tom. 1. tract. 4. d. 2. p. 10. §. 2. n. 2. contra Bon. ibid. cit. legit verò, qui visu, & mente librum percipit: non enim necesse est ad propriè dictam lectionem, ut ipsa verba proferantur: ita Sanchez Suar. Bon. ab eodem Castr. ibid. cit.

32. Quid si a domo audias legentem? Respondeo, nec facies contra prohibitionem legendi ex probabilissima sententia; ita Sanchez lib. 2. in Dec. cap. 10. n. 48. Conine. disp. 18. de fide, dub. 11. num. 178. Castro Pal. ibid. n. 2. quia, quævis subeas idem periculum, tamen verè non legis, quod solum hic cavetur.

33. Objicis. Dominus jubet famulum indoctum ut legat librum, verbi gratia, Latinum prohibitionem ipso Domino docto audiente. In hoc casu famulus non incurrit censuram, & consequenter nec peccatum, quia sensum non percipit ex dictis num. 31. (idem esset si excusaretur ex gravi damni periculo non in contemptum legis incusso, tamen si perciperet sensum.) Rursus nec incurrit Dominus, quia ipsi non prohibetur audire, ex dictis numero præcedente, & inducendo servum ad legendum, cum solum inducat ad materiale lectionem, quæ non est prohibita ex dicto numero 31. non cooperabitur ad peccatum ullum: quare Dominus sic audiens, præscindendo à retentione libri, non peccaret.